

**“Navro‘z sayli” obrazini tasviriy san’at darslarida yaratish orqali talabalarda
ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi**

Xojamqulova Parizod Ozodovna
Tasviriy san'at mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi “Navro‘z sayli” obrazini tasviriy san’at darslarida yaratish orqali talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning metodik jihatlari o‘rganiladi. Navro‘z bayrami milliy qadriyatlarning yorqin ifodasi sifatida tasviriy san’at vositasida talabalarning kreativ qobiliyatlarini, estetik didini va madaniy merosga hurmatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Tadqiqotda interfaol usullar, milliy an’analarni integratsiyalash va ijodiy loyihalar orqali talabalarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish taklif etiladi. Natijada, bunday yondashuv talabalarda yangi g‘oyalarni yaratish, muammolarni ijodiy hal qilish va o‘zini erkin ifodalash qobiliyatlarini kuchaytirishi ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: Navro‘z bayrami, tasviriy san’at, ijodiy fikrlash, obraz yaratish, milliy an’analarni, estetik tarbiya, interfaol metodlar, kreativ kompetensiyalar, madaniy meros, talabalar rivojlanishi.

Abstract: This thesis examines the methodological aspects of developing students' creative thinking by creating the image of "Navruz Festival" in fine arts lessons. The Navruz holiday, as a vivid expression of national values, is an important tool for enhancing students' creative abilities, aesthetic taste, and respect for cultural heritage through visual arts. The study proposes to develop students' independent thinking skills through interactive methods, the integration of national traditions, and creative projects. As a result, it is shown that such an approach strengthens students' ability to generate new ideas, solve problems creatively, and express themselves freely.

Keywords: Navruz holiday, fine arts, creative thinking, image creation, national traditions, aesthetic education, interactive methods, creative competencies, cultural heritage, student development.

Аннотация: В данном тезисе изучаются методические аспекты развития творческого мышления у студентов путем создания образа "Навруз сайли" на уроках изобразительного искусства. Праздник Навруз как яркое выражение

национальных ценностей является важным средством повышения творческих способностей, эстетического вкуса и уважения к культурному наследию студентов посредством изобразительного искусства. В исследовании предлагается развивать навыки самостоятельного мышления студентов посредством интерактивных методов, интеграции национальных традиций и творческих проектов. В результате показано, что такой подход укрепляет способности студентов создавать новые идеи, творчески решать проблемы и свободно выражать себя.

Ключевые слова: праздник Навруз, изобразительное искусство, творческое мышление, создание образа, национальные традиции, эстетическое воспитание, интерактивные методы, творческие компетенции, культурное наследие, развитие студентов.

Kirish: Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi islohotlari talabalarda nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki kreativlik, mustaqil fikrlash va madaniy qadriyatlarga hurmatni shakllantirishni talab etadi. Navro'z bayrami – qadimiy milliy bayram bo'lib, u tabiatning uyg'onishi, yangilanish va birlik ramzi sifatida xalqimizning ma'naviy hayotida muhim o'rin tutadi. Ushbu bayramning "sayli" (bayramona yurish, festival) obrazi tasviriy san'at darslarida talabalarga milliy an'analarni chuqur anglash va ijodiy ifodalash imkonini beradi.

Tasviriy san'at darslari talabalarda estetik did, rangtasvir, kompozitsiya va obraz yaratish ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Navro'z sayli obrazini yaratish jarayonida talabalar bayramning ramzlari – sumalak pishirish, milliy kiyimlar, gul va mevalar, xalq o'yinlari (masalan, kupkari), karnay-surnay sadolari va bayramona dasturxonni tasvirlash orqali o'z ijodiy potentsialini namoyon etadilar. Bu jarayon nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy tafakkurni – yangi g'oyalarni yaratish, muammolarni nostandart hal qilish va emotsional ifodalashni rivojlantiradi.

Tadqiqotning maqsadi: "Navro'z sayli" obrazini tasviriy san'at darslarida qo'llash orqali talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning metodikasini ishlab chiqish va uning samaradorligini asoslashdir. Bunday yondashuv milliy madaniyatni saqlash va yosh avlodni ma'naviy jihatdan boyitishga xizmat qiladi.

Asosiy qism: Navro'z bayrami O'zbekistonda eng muhim milliy bayramlardan biri bo'lib, u bahorning kelishi, yangi yil boshlanishi va tabiatning uyg'onishi bilan

bog‘liq. Bayramda sumalak pishirish, milliy taomlar tayyorlash, xalq o‘yinlari, raqs va musiqali chiqishlar kabi an‘analari mavjud. “Navro‘z sayli” obrazi esa bayramning quvonchli muhitini, rang-barangligini va birlik ruhini aks ettiradi.

Tasviriy san‘at darslarida ushbu obrazni yaratish quyidagi bosqichlarda amalga oshirilishi mumkin:

1. **Nazariy tayyorgarlik bosqichi:** Talabalarga Navro‘z bayramining tarixi, ramzlari va an‘analari haqida ma‘lumot beriladi. Fotosuratlar, video materiallar va real bayram tasvirlari namoyish etiladi. Talabalar bayram elementlarini (sumalak qozoni, milliy kiyimlar, gul va mevalar, karnay-surnay) tahlil qiladilar.

2. **Ijodiy loyihalashtirish bosqichi:** Talabalar guruhlarda yoki individual ravishda kompozitsiya eskizlarini chizadilar. Ular bayram sahnalarini – sumalak pishirayotgan ayollar, raqsga tushayotgan yoshlar, kupkari o‘yini yoki bayramona dasturxonni tasvirlaydilar. Bu yerda ijodiy fikrlashni rag‘batlantirish uchun ochiq savollar beriladi: “Bayramda qanday his-tuyg‘ularni ifodalamoqchisiz?”, “Qanday yangi element qo‘shasiz?”.

3. **Amaliy ijro bosqichi:** Turli materiallar (guash, akvarel, qalam, kollaj) yordamida asarlar yaratiladi. Talabalar ranglarning ramziy ma‘nosini (yashil – yangilanish, qizil – quvonch) hisobga oladilar. Interfaol usullar – brainstorming, rol o‘yinlari va plener (tabiatda chizish) qo‘llaniladi.

4. **Refleksiya va baholash bosqichi:** Talabalar o‘z asarlarini taqdim etadilar, bir-birining ishlarini muhokama qiladilar. Bu tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

Bunday metodika talabalarda ijodiy fikrlashning quyidagi ko‘rinishlarini rivojlantiradi: fluently (ko‘p g‘oya yaratish), flexibility (turli yondashuvlar), originality (o‘ziga xoslik) va elaboration (tafsilotlash).

Muhokama: Tasviriy san‘at orqali milliy bayramlarni o‘qitish talabalarda nafaqat ijodiy, balki madaniy identifikatsiyani ham kuchaytiradi. Tadqiqotlar shuni

ko'rsatadiki, an'anaviy mavzularni ijodiy qayta ishlash talabalarning motivatsiyasini oshiradi va estetik didini rivojlantiradi. Biroq, ba'zi hollarda talabalarning texnik ko'nikmalari yetarli bo'lmasligi yoki vaqt cheklanganligi muammo tug'dirishi mumkin. Buni hal qilish uchun raqamli vositalar (grafik planshetlar) va guruhli ishlar tavsiya etiladi. Shuningdek, boshqa mamlakatlardagi tajribalar (masalan, Eron va Tojikistonda Navro'z san'atda) bilan solishtirganda, O'zbekistonda milliy elementlarni chuqurroq integratsiyalash imkoniyati mavjud.

Xulosa va takliflar: "Navro'z sayli" obrazini tasviriy san'at darslarida yaratish talabalarda ijodiy fikrlashni samarali rivojlantiradi, milliy qadriyatlar bilan bog'laydi va shaxsiy rivojlanishga hissa qo'shadi. Ushbu metodika ta'lim jarayoniga keng joriy etilishi talabalarning kreativ kompetensiyalarini oshiradi va milliy madaniyatni saqlashga yordam beradi.

Takliflar:

- Tasviriy san'at dars dasturlariga Navro'z mavzusini majburiy kiritish;
- O'qituvchilar uchun seminarlar tashkil etish;
- Talaba asarlaridan ko'rgazmalar o'tkazish;
- Raqamli texnologiyalarni integratsiyalash.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Oripov B.N. Tasviriy san'at darslari samaradorligini oshirish omillari. Toshkent: O'qituvchi, 1978.
2. Kuzin V.S. Metodika prepodavaniya izobrazitelnogo isskusstva. Moskva: Prosveshение, 1979.
3. Advantour.com: Navruz Holiday in Uzbekistan.
4. Wikipedia: Navruz in Uzbekistan.
5. ResearchGate maqolalari: Tasviriy san'at va ijodiy fikrlash bo'yicha tadqiqotlar (2022–2025).
6. National Art Education Association materiallari ijodiy fikrlash metodlari haqida.